

СТАНОВИЩЕ

НА ПРОФ. Д.И.Н. ВИОЛЕТА ЕВГЕНИЕВА НЕШЕВА,

(НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ ПРИ БАН)

Член на Научно жури съгласно Заповед № I – 41/21.01.2021 г.

на Директора на НАИМ

ПО КОНКУРС

за заемане на академичната длъжност „доцент“ - научно направление „История и археология“, научна област „Археология“, за нуждите на Секцията за средновековна археология (ДВ бр. 100/24.01. 2021 г.)

С КАНДИДАТ ГЛ. АС. Д-Р АНДРЕЙ ТЕНЕВ АЛАДЖОВ

Д-р Андрей Тенев Аладжов, гл. ас. в ССА при НАИМ-БАН е единствен кандидат в конкурса за академичната длъжност „доцент“ - научно направление „История и археология“, научна област „Археология“, за нуждите на Секцията за средновековна археология. Според представената документация той отговаря и дори е надвишил с научно-изследователската си дейност минималните изисквания за заемането на академичната длъжност „доцент“ по чл. 2б, ал. 2, 3 и 5 от ЗРАСРБ и от Правилника за прилагането му на НАИМ.

Роден през 1974 г. в гр. Кюстендил, А. Аладжов е завършил висшето си образование в СУ „Св. Климент Охридски“, с магистратури по Средновековна археология (2000 г.) и по Структурна геология (2004 г.). През 2006 г., след редовна докторантура в НАИМ-БАН (2001 – 2004) под ръководството на проф. д.и.н. Людмила Дончева-Петкова защитава успешно дисертация на тема: *„Византийският град и българите VII - IX век (по археологически данни)“* и получава образователната и научна степен „доктор“ по археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография). От 2006 г. работи като главен асистент в НАИМ - БАН, ССА. От 2007 до 2013 г. е научен секретар на ССА, а през 2016 - 2018 г. е научен секретар на НАИМ.

Доброто му образование, към което включвам и отличните му езикови познания, и особено съчетанието на археологията с геологията, високата му интелигентност и широкият кръг на научните му интереси, чувството му за отговорност, деловитост, дисциплина и всеотдайност в работата, уменията му за общуване и за работа в екип трасират благоприятно пътя на неговата творческа кариера, като го открояват като желан партньор в научни екипи в български и в международни проекти. Изпълнените към настоящия моменти научни проекти, в които кандидатът е ръководител или участник, а на един – научен консултант, са 15, една внушителна цифра, свидетелство за много активна негова дейност, резултатите от която виждаме в публикациите му. Дори и монографията, представена като хабилитационен труд, също се базира на участието му в международен проект. Същевременно А. Аладжов има късмет да работи с едни от най-изявените български археолози от по-

възрастното поколение, да черпи опит от тях, което също е предпоставка за научния му растеж.

Многобройни са обектите, в чието теренно археологическо проучване е взел досега участие като ръководител, зам. ръководител и участник в екип А. Аладжов - общо 32 броя, като един от тях е в Германия. Приоритетна е столицата Плиска, където той работи не само най-дълготрайно – от 2008 г. насам, но и най-задълбочено, въвеждайки като геолог и прилагайки като археолог значителни иновации при теренните издирвания - геоложки и геоморфоложки методи, географски информационни системи и особено важно - неструктурни изследвания на археологически обекти. Това е много сериозен принос в модернизирването на българската археология със съвременни методи и технологии, благодарение на което първо, се обхваща цялостно територията на града и второ, се констатира териториално-устройствените му елементи, към които изследователите да насочат вниманието си при разкопки. Реализацията на тези дейности, обхванали и други археологически обекти (Ахтопол), се извършва чрез български и международни проекти.

Общият брой на научните му публикации е 25, разпределени така: монографии 3 броя, студии и статии 22 бр. (сред тях едно съобщение за конференция), научно-популярни – 9 бр. Към тях се добавят и 55 бр. статии в АОР, по-голямата част свързани със спасителни терени проучвания по трасета на магистрали, газопроводи и др. новостроящи се обекти. Това е една внушителна продукция, със сериозни приноси на кандидата. В приложената авторска справка те са групирани в четири направления, като изследователската работа – теренна и кабинетна, е съчетана много добре с научно-приложната дейност, каквато е участието в изложби, вътрешни и международни, с каталози и с популяризирането на резултатите чрез лекции в чужбина. За отбелязване е и положителният факт, че тези изследвания не се ограничават териториално само с Плиска, Преслав, но обхващат и други региони на България (Черноморието, Странджа) и извън нея – напр. Кримския полуостров, Кавказ, което е в стила на широкото научно амплуа на кандидата. Темата за **ранносредновековния град** – възникване, приемственост и развитие, териториално устройство (градоустройство) и топография, монументална архитектура (дворци, християнски паметници), занаяти и приложно изкуство, влияния и традиции, *с акцент Плиска*, е основна и в научната му продукция. Тя е разгърната в дисертацията му - „*Византийският град и българите VII-IX век (по археологически данни)*“, отпечатана с известни промени в 2010 г., и в ред студии и статии. Продължава и в „*Археологическа карта на Плиска*“ – един колективен труд, публикуван през 2013 г., който предвид обема и някои аналитични части може да се определи като колективна монография, със съставител и основен автор А. Аладжов, в съавторство с: Я. Димиров, С. Стаменов, В. Стаменова, Х. Стоянова, С. Иванов, С. Стойчев. Изследването се базира на въведената нова методика в теренните обхождания и съответно - на изграждането на гео-база данни, благодарение на което в книгата се разкрива една обективна картина на селищната структура на Външния град на Плиска.

Като специалист, посветил години на изучаването и изследването на българския средновековен костюм, за мен беше особено интересно да се запозная с монографията на А. Аладжов, представена като хабилитационен

труд за конкурса – „Обиците в Преславското съкровище“ (под печат), текст – 142 стандартни страници (1800 знака/ стр.), 56 образа, 3 карти. Тя е обстойно обсъждана в ССА на НАИМ, като авторът се е съобразил с част от отпратени му от колегията бележки и препоръки в ръкописа, който е предаден за печат. Добавена е една нова глава, разглеждаща изключително важния проблем за генезиса на обиците и развитието на тяхната форма. Илюстративният материал е допълнително обогатен, като много голямо внимание е обърнато на технологията на изработка на накитите. Добавени са 2 карти, проследяващи разпространението на двете основни групи обици. Предвид всичко това ще се ограничи със сумарна преценка и мнение за тази книга.

На първо място ще отбележа, че тя запълва една голяма празнина в изучаването на шедьовъра, известен като Преславско съкровище. Десетилетия след откриването му интересът на учените беше съсредоточен основно към безспорно по-атрактивните огърлици и диадема, като обиците бяха само информативно публикувани. Считаю, че А. Аладжов е проявил дързост и смелост, заемайки се с предизвикателството да навлезе, и то сравнително набързо в една нова за него тематика, което не е никак лесна работа. При това малкият брой на обиците - само 9, както е изтъкнато при обсъждането на труда в ССА, е наистина смущаващ факт като тема за монография. Но само на пръв поглед, защото става въпрос не за един вид накит въобще, а за част от съкровище от царски трезор, свързано с дворцовия живот, с дворцовия церемониал, съдържащо автентични артефакти за костюма на българската аристокрация в една епоха, която представлява кулминация в развитието на старобългарската култура – т. нар. преславска цивилизация. Считаю, че с това първо изследване на обиците като хомогенна група от Преславското съкровище А. Аладжов прави много съществен принос в историографията за ранносредновековния накит в българските земи и позволява да се открие по-ярко приносът на българската научна мисъл в европейската историография. Обиците са интерпретирани за пръв път като част от известните в науката луксозни сходни византийски бижута и това е особено важно, тъй като западноевропейските изследователи ги пренебрегват. Например най-обширното публикувано досега изследване на клетъчния емал във византийската бижутерия не включва обиците, украсени с такъв емал от Преславското съкровище. И това е така, защото авторът Гюнтер Хаселоф (G. Haseloff) просто не е имал информация за тях. След публикуването на тази книга, такива пропуски няма да са възможни и паметниците от Преслав ще заемат мястото, което им се полага сред сходните образци от епохата, още повече, че са открити в археологическа среда и имат сигурен автентичен хронологически репер - монетите от съкровището.

Искам да подчертая и други съществени приноси на автора. Публикацията е на високо съвременно научно ниво. Още от пръв прочит става ясно, че пред себе си имаме едно много задълбочено и изчерпателно научно изследване, извършено съвестно, коректно и толерантно, написано интелигентно, увлекателно и убедително, с много добри илюстрации, пълноценно представящи на читателя разглеждания материал – снимки, рисунки, схеми на образите, технологични заснемания, рентгенови изображения – нещо, което ще позволи обиците от съкровището да навлязат широко в научната проблематика, касаеща генезиса на луксозните обици във византийския културен ареал, място на производство, създаване на модели и др. Класификацията на обиците е основната част на работата, която третира

най-важните проблеми – групиране, използвани технологии, декорация, иконография, стилев анализ, датировка, аналози и сходна среда на формиране на този тип производство, модни тенденции, работилници и носители. В този дял е събрана в концентриран вид цялата разнопосочна информация, която авторът е издирил за обичите. Всеки един екземпляр е подробно коментиран в контекста на посочените проблеми.

Много стойностна е последната глава, посветена на мястото на обичите в Преславската съкровище, в тяхната среда по местонамиране. Авторът е извършил един труден, взаимосвързан анализ на разнопосочни данни от артефакти от столичния град, чрез който обичите се открояват като най-хомогенната група сред тях, носители на най-високи научни и художествени качества като творби на приложното изкуство.

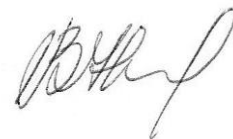
Към такъв труд винаги могат да се отправят бележки и препоръки. Например и на мен, както на колегите при обсъждането му в ССА, ми правят впечатление повторенията, макар авторът да ги е направил съзнателно, за облекчение на читателя. Също – би ми се искало обичите да са разгледани не само като материален израз на постиженията на средновековното ювелирство, а и като елемент на аристократичния костюм, каквато е тяхната функция. Една конкретна бележка - към често използваното времево понятие “средновизантийски период“ да се посочи в скоби, ако вече е възможно, защото трудът е под печат, кои векове има предвид авторът, тъй като в този период във византийската история и изкуство се вписват и Комнините, до латинското завоевание на Константинопол в 1204 г.

Към цялостната му дейност трябва да се прибави още: организатор и участник с доклади в 19 научни форуми у нас и в чужбина между 1999 и 2020 г., участие в редакционни колегии – от 2016 г. насам главен редактор на АОР, и други.

Въз основа на казаното дотук препоръчвам на уважаемото Научно жури по конкурса да одобри кандидатурата на гл. ас. д-р Андрей Аладжов за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ССА на НАИМ-БАН.

10. 03. 2021 г./СОФИЯ

ПОДПИС:

Проф. д.и.н. В. Нешева